

ניהול ידע בבטיחות

ובריאות בתעסוקה (חלק ראשון)

מאת ד"ר אבי גרינפל

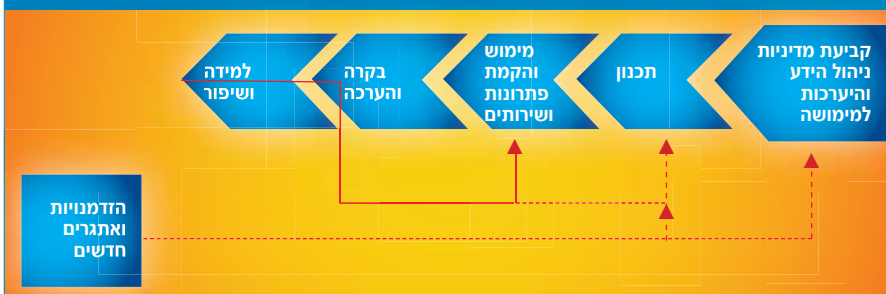
מה ידע?

ניהול ידע מוגדר כהליך של יצירה, עיבוד, שימור, והפצת ידע הנחוץ לארגון למימוש פעולותיו. מטרת העל של ניהול הידע היא שידע הקיים בארגון יהיה זמין לכל מי שצריך אותו, ובמועד בו הוא זקוק לו, כדי לממש את מטרות הארגון. ידע איננו רק "נתונים" וגם לא "מידע" בלבד. ידע כולל כללים, רעיונות, גישות, ותובנות המסייעים לקבלת החלטות וביצוע משימות. לדוגמה: ידע לגבי גיליון בטיחות בארגון כולל את הידיעה כי יש לצרף גיליון בטיחות לכל חומר מסוכן עימו עובדים במפעל, מי אחראי לכך, וכיצד בודקים קיום גיליון בטיחות כבר בשלב הרכש. ידע זה כולל גם את ההבנה שיש צורך בלימוד גיליון הבטיחות של חומר חדש, ויכולת להסיק מהמידע בגיליון הבטיחות על אחסון החומר, העבודה עימו, הדרכות לעובדים, הצורך בבדיקות רפואיות או סביבתיות לעובדים בחומר וכדומה. ידע, אם כן, אינו רק רשימה של נתונים, אלא מכלול של הבנות הקשורות לנושא מסוים.

את הידע בארגון - בבטיחות או בתחום אחר - יש לנהל כדי שלא לאבד אותו, וכדי להפיק ממנו תועלת מרבית. ניהול ידע אינו תמיד פשוט, משום שלא כל הידע בארגון הוא זמין וגלוי. חלק גדול מהידע שנעשה בו שימוש בארגון הוא "ידע סמוי", הקיים במוחם של העובדים, אך מעולם לא נוסח לכדי כללים או נהלים. כך, לדוגמה, יכול הממונה על הבטיחות לדעת היטב כי במחלקה מסוימת

הכותב הוא מרכז הוועדה לת"י לניהול ידע במכון התקנים הישראלי ויועץ לניהול בטיחות במוסד לבטיחות ולגיהות

איור 1: גישה תהליכית לניהול ידע בארגון

תיעוד, ותהליך הפקת לקחים בארגון. לתקן מצורפים מדדים המאפשרים לארגון לקבוע את רמת ניהול הידע שלו. התקן הישראלי קובע, אפוא, דרישות למערכת ניהול ידע, ומסייע לארגון להגביר את יכולותיו דרך מינוף ההון האנושי בארגון. כוונתו של התקן היא להנחות את המיישמים, תוך שמירה על חופש ניהול שיאפשר התאמה למאפייני הארגון, צרכיו, מטרותיו ותרבות ניהול הידע הקיימת בו.

גישה תהליכית לניהול ידע

התקן מאמץ מודל של גישה תהליכית לניהול ידע, הכוללת ביצוע תהליך מוסדר בעל שלבים מוגדרים ועוקבים, למימוש פעילות ניהול הידע בארגון. איור 1 (לקוח מהתקן) מציג תיאור סכמטי של המודל התהליכי לניהול הידע בארגון: הגישה התהליכית דורשת, בין היתר, זיהוי והבנת האתגרים והצרכים של הארגון, וכן תכנון ותיעוד של פעולות ניהול ידע - כולל שיקולים של עלות מול תועלת. גישה זו מעודדת שיפור מתמיד של התהליך בהתבסס על תוצאות הניתוח ולמידה מתוך הניסיון הנצבר בארגון, וכתוצאה מכך, שיפור המענה של ניהול ידע לצרכי הארגון כמו גם מתן פתרונות לאתגרי ידע חדשים בארגון. ■

נוהגים להפר כללי בטיחות, ואפילו לדעת כי האווירה בבטיחות באותה מחלקה מושפעת מאוד מעמדותיו של מנהל המחלקה, שאיננו רואה בבטיחות נושא חשוב; אך ידע זה אינו מועלה על הכתב, ולא משתלב בשום מערך מתועד של בטיחות ובריאות בארגון למרות שמדובר בידע משמעותי ובעל ערך רב. במסגרת ניהול ידע, מקובל להפוך ידע סמוי לידע גלוי, המנוסח בצורה של כללים, הנחיות, הוראות ונוהלי עבודה בכתב. אך, תהליך התמרת הידע הסמוי לידע גלוי איננו תמיד תהליך פשוט, שכן יש להגדיר איזה ידע הוא חשוב באמת ודורש קידוד, ואיזה ידע הוא שולי וחבל להשקיע בו מאמצי קידוד.

תקן ישראלי לניהול ידע

בקרב עומד להתפרסם להערות הציבור תקן ישראלי חדש לניהול ידע. זהו תקן חלוצי וייחודי בעולם כולו, והושקעה בו עבודה רבה של מומחים מהשורה הראשונה בתחום. התקן הישראלי מגדיר את אחריות ההנהלה לקיום ניהול ידע, ניהול משאבים (משאבי אנוש ותשתית טכנולוגית) לניהול ידע, תרבות ניהול ידע, תרבות ניהול ידע וארגון לומד, כלים לניהול ידע, מימוש תהליך ניהול הידע, ומדידה והערכה של ניהול הידע. בנוסף התקן מגדיר דרישות

הצטרפו לחוג העמיתים של המוסד לבטיחות ולגיהות
טל': 03-6575147